

ماه شهرفخانم (مەستوورە)

بوو، هەروەسا ئەوئ خەتەکی خۆش یئ نھیسینی هەبوو. پەيوەندی مەستووری دگەل ھۆزانقەن و نھیسەرین دی یین کورد دباش بوون، ژ بلی وئ چەندی جارا ھۆزان ھاڤیتتە بەر زەلامی خوە میر خسرو خانئ و دگەل ھۆزانقەنئ کوردئ ب ناڤ و دەنگ "نالی" پەيوەندی هەبوون، هەتا ھۆزانقەنئ ناڤیری ھۆزانەك ب وئ ڤەھاندیە، مالکەك ژ ڤئ ھۆزانئ دبیت:

مەستوورە كە حەسنا و ئەدبە بە حسابی

ھاتە خەوم ئەم شەو بە چ نازەك و عتابی

ب ڤئ چەندی خوەیا دبیت كو مەستووری گەلەك مەیدانین رەوشنیری کوردی تیکمەداینە، وەك ھۆزان و دیرۆك، ژ بلی شەھرزایا وئ د بواری زانستی ئاینئ ئیسلامئ دا، و ژیان و بزاقا وی بەلگەك زندیە ژ رۆل و خەبانا ئاڤرەتا کورد د قادا رەوشنیری کوردی دا.

ئاڤرەتا کورد د بواری رەوشنیری کوردی دا رۆلئ خوە گێرایە، ھۆزان و ئەدەب و دیرۆکا کوردی ب ئاستەکی باش نھیسە، و د زانستین ئاینی دا دیسان ئاڤرەتا کورد شەھرزایی هەبوو. نموونا شاخفتنا مە یا ناڤھاتی "ماھ شەرف خانم" بوو، كو ب ناسناڤئ مەستوورە ھاتیە نیاسین.

مەستوورە كچا - ئەبولحەسەن بەگئ محەمەد شاڤایی بوو - ئەڤ ئاڤرەتا ب ناڤ و دەنگ و ھیزا ل سالا ۱۸۰۵ ز ل بازیری سەنە (سەندج) مەلبەندی میرگەھا ئەردەلان ھاتیە سەر دونیایی، و ھەر د ژیی (۴۴) ی دا و ل بازیری ناڤیری ژیاننا خوە وندا کریە. مەستوورە ئاڤرەتەکا کوردی یا ب ناڤ و دەنگ بوو، و باپیری وی رێڤەبەری گەنجینا میرگەھا ئەردەلان بوو، و زەلامئ وئ میرئ ئەردەلان خسرو خان (ناکام) بوو، ل سالا ۱۸۲۴ خسرو خان بوویە حاکمی میرگەھا ئەردەلان، كو ئەوژئ ھۆزانقەن بوو.

مەستوورە ھۆزانقەنەکا کوردا ھەژئ بوو، و د ژیاننا خوە دا ۲۰ ھزار مالکین ھۆزانئ ڤەھاندینە، بەئ گەلەك ژ ڤان مالکان بەرزەبووینە، ئەوژئ ژبەر سەرۆبەری سیاسی ل میرگەھا ئەردەلان، و ب تنئ ھزار مالک ل دیوانا وئ ھاتیە کۆمکرن، و ئەڤ دیوانە ل تەھرانئ ب ناڤئ دیوانا (ماھ شەرف خان کوردستانی) ھاتیە چاپکرن. ژ بلی نھیسینا ھۆزانئ مەستووری پەرتۆکەکا دیرۆکی ب ناڤئ (دیرۆکا کوردستانی) نھیسە، كو بابەتین وئ ل دۆر حوکمداریا میرگەھا ئەردەلان و میرین حوکم ل ڤئ میرگەھی کرین. مەستووری خواندنا خوە دبواری زانستین ئاینی (زانستین شەری و عەقیدی) و زمانئ عەربئ دا تمام کریە هەتا بوویە مەلایا دوازەدە علم، كو باوەرنامە د ڤئ بواری دا وەرگرتیە، ب ڤئ چەندی خوەیادبیت كو ئەوئ شەھرزایەکا باش د بابەتئ، عەقیدی و شەریەتا ئیسلامئ دا هەبوو. و ئەوئ پەرتۆکەك د ڤئ بواری دا نھیسە.

ژێدەرین تاییەت ب ژیاننا وئ ڤە، خوەیادکەن كو مەستوورە ئاڤرەتەکا خانەدان و رەوشت جوان و زیرەك و زمان شرین و خۆش

